

---

## **Zelfhelend vermogen bij psychische klachten. Vernieuwende visies en ervaringen in de geestelijke gezondheidszorg**

*Sylvia I. Saakes, Zwerk, 310 blz., € 19,50*

Dit lijkt een interessant boek. Het gaat over ervaringen van ggz-cliënten, over de herstel- en cliëntenbeweging en over 'persoonlijke processen in een groter maatschappelijk geheel'. Het boek belooft een visie op 'zelfhelend vermogen bij psychische klachten' te presenteren en inzicht te geven in de 'door alle geïnterviewde cliënten' beschreven cruciale rol van alternatieve gezondheidszorg bij hun herstel.

Het boek stelt echter teleur. De omschrijving van 'zelfhelend vermogen' komt niet verder dan de constatering 'dat je zelf direct kunt voelen of een gevoel van onzekerheid en onrust zich omzet in rust, troost of zuiverheid'. 'Alle geïnterviewde cliënten' blijken drie vrouwen met ggz-ervaringen te zijn. Deze drie verhalen (in totaal veertien pagina's) bevatten veel behartigenswaardigs. Twee van deze verhalen gaan over het zonder ggz en medicatie doormaken van psychoses, het derde gaat over het te boven komen van depressie zonder medicatie. De geïnterviewden vertellen baat te hebben gehad bij lichaamswerk, tai-chi, meditatie, een antroposofische zorgboerderij enzovoort.

Het wachten is op het proefschrift van psychiater Rogier Hoenders (Centrum Integrale Psychiatrie, Groningen) om meer te weten te komen over de toepassing van alternatieve en complementaire geneeswijzen in de psychiatrie.

*Rozemarijn Esselink*

deviant